

लोक सेवा आयोग
नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्सपेक्सन समूह, सहायक चौथो तह, अ.हे.व. लगायतका पदहरूको खुला र आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
प्रथम पत्र (Paper I) :-
सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण तथा सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान

भाग (Part I) :

सामान्य ज्ञान र सामान्य अभिक्षमता परीक्षण
(General Awareness and General Aptitude Test)

खण्ड (Section - A) : (१५ प्रश्न× २ अङ्क = ३० अङ्क)

1. सामान्य ज्ञान (General Awareness) (१६ अङ्क)
 - 1.1 नेपालको भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत र साधनहरू
 - 1.2 नेपालको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र सामाजिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
 - 1.3 नेपालको आर्थिक अवस्था र चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी
 - 1.4 जैविक विविधता, दिगो विकास, वातावरण, प्रदुषण, जलवायु परिवर्तन र जनसंख्या व्यवस्थापन
 - 1.5 मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने विज्ञान र प्रविधिका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू
 - 1.6 जनस्वास्थ्य, रोग, खाद्य र पोषण सम्बन्धी सामान्य जानकारी
 - 1.7 नेपालको संविधान (भाग १ देखि ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
 - 1.8 संयुक्त राष्ट्रसंघ सम्बन्धी जानकारी
 - 1.9 क्षेत्रीय संगठन (सार्क र बिमस्टेक) सम्बन्धी जानकारी
 - 1.10 राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक गतिविधिहरू
2. सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public Management) (१४ अङ्क)
 - 2.1 कार्यालय व्यवस्थापन (Office Management)
 - 2.1.1 कार्यालय (Office) : परिचय, महत्व, कार्य र प्रकार
 - 2.1.2 सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू
 - 2.1.3 कार्यालय स्रोत साधन (Office Resources): परिचय र प्रकार
 - 2.1.4 कार्यालयमा सञ्चारको महत्व, किसिम र साधन
 - 2.1.5 कार्यालय कार्यविधि (Office Procedure) : पत्र व्यवहार (Correspondence), दर्ता र चलानी (Registration & Dispatch), परिपत्र (Circular), तोक आदेश (Order), टिप्पणी लेखन र टिप्पणी तयार पार्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू
 - 2.1.6 अभिलेख व्यवस्थापन (Record Management)
 - 2.2 निजामती सेवा ऐन र नियमावलीमा भएका देहायका व्यवस्थाहरू
 - 2.2.1 निजामती सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू
 - 2.2.2 कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, बिदा, विभागीय सजाय र अवकाश
 - 2.2.3 कर्मचारीले पालन गर्नुपर्ने आचरण र कर्तव्यहरू
 - 2.3 सरकारी बजेट सम्बन्धी सामान्य जानकारी
 - 2.4 सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू
 - 2.5 सार्वजनिक बडापत्र (Public Charter) : महत्व र आवश्यकता
 - 2.6 सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरणा र नेतृत्व सम्बन्धी जानकारी
 - 2.7 मानवीय मूल्य मान्यता (Human Values), नागरिक कर्तव्य र दायित्व तथा अनुशासन

लोक सेवा आयोग
नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्सपेक्सन समूह, सहायक चौथो तह, अ.हे.व. लगायतका पदहरूको खुला र आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (Section - B) : (१० प्रश्न× २ अङ्क = २० अङ्क)

3. **सामान्य अभिक्षमता परीक्षण (General Aptitude Test)**
- 3.1 **शाब्दिक अभिक्षमता परीक्षण (Verbal Aptitude Test) :** यस परीक्षणमा शब्दज्ञान, अनुक्रम, समरुपता, वर्गीकरण, कोडिङ-डिकोडिङ, दिशा र दुरी ज्ञान परीक्षण (direction & distance sense test), तर्क विचार सम्बन्धी (logical reasoning), पक्तिक्रम (ranking order) आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.2 **संख्यात्मक अभिक्षमता परीक्षण (Numerical Aptitude Test) :** यस परीक्षणमा अनुक्रम, समरुपता, वर्गीकरण, कोडिङ, मेट्रिक्स, अंकगणितीय तर्क /क्रिया सम्बन्धी, प्रतिशत, भिन्न, अनुपात, औसत, समय र काम, आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.3 **अशाब्दिक अभिक्षमता परीक्षण (Non-Verbal/Abstract Aptitude Test) :** यस परीक्षणमा अनुक्रम, समरुपता, वर्गीकरण, भेन चित्र, मेट्रिक्स, त्रिभुज र वर्गहरूको रचना, चित्र वा आकृति बनावट र विश्लेषण, आदि विषयवस्तुबाट प्रश्नहरू समावेश गरिनेछ ।
- 3.4 **रुजु गर्ने (Verification test) र फाइलिङ अभिरुचि परीक्षण (Filing aptitude test):** रुजु गर्ने (Verification test) परीक्षणमा तथ्यांक, संख्या वा शाब्दिक सूचनालाई जाँच गर्ने वा त्रुटी पत्ता लगाउने अथवा समानता वा भिन्नता पत्ता लगाउने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन । फाइलिङ अभिरुचि परीक्षण (Filing aptitude test) मा शाब्दिक र संख्यात्मक फाइलिङ वस्तु वा प्रक्रियालाई वर्णमालाक्रम, संख्यात्मकक्रम वा कालक्रम अनुसार समाधान गर्ने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन ।
- 3.5 **निर्देशन अनुसरण गर्ने (Follows the instructions) र विश्लेषणात्मक तार्किकता परीक्षण (Analytical reasoning test):** निर्देशन अनुसरण गर्ने (Follows the instructions) परीक्षणमा दिइएको लिखित निर्देशनलाई हुबहु अनुसरण गरी समाधान गर्ने किसिमका प्रश्नहरू समावेश हुनेछन । विश्लेषणात्मक तार्किकता परीक्षण (Analytical reasoning test) मा शाब्दिक वा संख्यात्मक वा अशाब्दिक (चित्रात्मक) किसिमका विश्लेषणात्मक तार्किकता सम्बन्धी प्रश्नहरू समावेश हुनेछन ।

भाग (Part II) :-

सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based - Knowledge)

1. **Anatomy and Physiology**
Anatomical structure and function of the following different organs of the body system:
- 1.1 Digestive system
 - 1.2 Respiratory system
 - 1.3 Cardiovascular system
 - 1.4 Reproductive system
 - 1.5 Endocrine system
 - 1.6 Nervous system
 - 1.7 Skeletal system
 - 1.8 Sense organ system
2. **Health Education and Community Diagnosis**
- 2.1 Health Education
 - 2.1.1 Health Education, importance and method
 - 2.1.2 Communication & barrier of communication
 - 2.1.3 Learning process
 - 2.1.4 Leadership

लोक सेवा आयोग
नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्सपेक्सन समूह, सहायक चौथो तह, अ.हे.व. लगायतका पदहरूको खुला र आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 2.2 School Health
 - 2.2.1 Purpose of School Health Program
 - 2.2.2 Activities of School Health Program.
- 2.3 Community Diagnosis
 - 2.3.1 Importance and methods of community diagnosis
- 2.4 Community Development
 - 2.4.1 Objective
 - 2.4.2 Methods of community development
- 3. **Community Health**
 - 3.1 Epidemiology
 - 3.1.1 Definition and Scope of Epidemiology
 - 3.1.2 Vital statistic
 - 3.1.3 Epidemiological investigation
 - 3.1.4 Epidemiological trends
 - 3.1.5 Disease prevention
 - 3.1.6 Basic principle of disease transmission
 - 3.1.7 Immunity
 - 3.2 Environmental sanitation
 - 3.2.1 Introduction and Scope of environmental sanitation
 - 3.2.2 Water (Source, Water purification)
 - 3.2.3 Excreta disposal and faecal born disease
 - 3.2.4 Solid waste method of termination
 - 3.2.5 Disposal of waste water
 - 3.2.6 Health & Disease spectrum
 - 3.2.7 Food sanitation
 - 3.2.8 Insects and rodents and their importance in public health
 - 3.2.9 Milk hygiene & Milk born diseases
- 4. **First Aid and Basic Medical Procedures**
 - 4.1 First Aid
 - 4.1.1 First aid: Shock, Bleeding, burn/scalds fracture, Ear, Throat, Nose and Eye injuries, Poisoning, Snake bite, Insect bite and Animal bite & Frost bite
 - 4.1.2 First aid treatment of electrical injury
 - 4.1.3 Drawing, Choking, High fever fit and convulsion
 - 4.2 Basic Medical Procedures
 - 4.2.1 Vital signs
 - 4.2.2 Investigation process and Importance of urine, Stool, Blood, Sputum pus and throat swab collection
 - 4.2.3 Bandage (Importance, types & application)
 - 4.2.4 Technique of giving injection
 - 4.2.5 Sterilization process, importance, type and methods
- 5. **Vector Borne Disease (VBDs)**
 - 5.1 History and Epidemiology of VBDs - Mode of transmission, causative agent, host, vector and environment, Life cycle of vectors and parasites/viruses
 - 5.2 Rationale and Tools and techniques for the Prevention and control of VBDs
 - 5.3 Clinical features, Diagnosis and Case Management of VBDs

लोक सेवा आयोग

नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्सपेक्सन समूह, सहायक चौथो तह, अ.हे.व. लगायतका पदहरूको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 5.4 Nepal's National Goal, objectives, prevention and control strategies, approaches, methods and activities, National Treatment Protocol of VBDs; Trends of transmission, geographical distribution, epidemiological situation
- 5.5 Planning for VBDs Prevention and Control at the district and periphery level:
 - 5.5.1 Analysis of the district VBDs situation
 - 5.5.2 Development of District VBDs Profile with the risk areas and population mapped
 - 5.5.3 Preparation of Annual Work Plan
 - 5.5.4 Epidemic/Outbreak preparedness and Response
 - 5.5.5 Surveillance
 - 5.5.6 Behaviour Change Communication (IEC)
 - 5.5.7 Recording and Reporting of VBDs
 - 5.5.8 Referral and follow-up
 - 5.5.9 Supervision, monitoring and evaluation of VBDs control programs
 - 5.5.10 Roles and responsibilities of different level health facilities
 - 5.5.11 Techniques of community mobilization for VBDs
6. **Maternal and Child Health, Family Planning and Nutrition**
 - 6.1 Maternal and Child Health
 - 6.1.1 Antenatal care, Physiological Change during pregnancy, Danger signs, High risk group (mother), Delivery care
 - 6.1.2 Stages of labor, Difference between false and true labour
 - 6.1.3 Postnatal care, New born Care, Complication of pregnancy
 - 6.1.4 Abortion, Ectopic pregnancy, Toxemia, Mal Presentations
 - 6.1.5 Ante Partum haemorrhage, Post partum haemorrhage, retained placenta
 - 6.1.6 Definition, signs and symptoms; and management of pelvic infection
 - 6.1.7 Uterine prolapsed, Leucorrhoea, Trichomonosis
 - 6.1.8 Growth and development of baby, Milestone development
 - 6.1.9 Definition, causes, signs symptoms and management of Ante Respiratory Infection (ARI), Diarrheal Diseases
 - 6.1.10 Six killer disease (Tuberculosis, Tetanus, Polio, Pertussis, Diphtheria, Measles)
 - 6.2 Family Planning
 - 6.2.1 Population education, Population pyramids
 - 6.2.2 Consequences of population growth
 - 6.2.3 Measures to solve population problem
 - 6.2.4 Family planning methods - Temporary and Permanent methods
 - 6.3 Nutrition
 - 6.3.1 Source of nutrients
 - 6.3.2 Nutritional status measurements
 - 6.3.3 Breast feeding, Weaning and supplementary foods
 - 6.3.4 PEM (Protein Energy malnutrition) sign/symptoms, prevention and treatment
 - 6.3.5 Vitamins, Minerals, sources, deficiency disease, sign/symptom of deficiency disease and management
7. **Microbiology, Communicable and Non-communicable Diseases**
 - 7.1 Microbiology
 - 7.1.1 Micro-organisms (Bacteria, virus, parasites fungus, protozoa, helminthes)

लोक सेवा आयोग
नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्सपेक्सन समूह, सहायक चौथो तह, अ.हे.व. लगायतका पदहरूको खुला र आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 7.2 Communicable disease and non communicable disease, causes, clinical features, treatment, compliation and prevention of:
 - 7.2.1 Amoebic, bacillary, dysentery, giardiasis
 - 7.2.2 Cholera, Tuberculosis, Malaria
 - 7.2.3 Parasitic diseases
 - 7.2.4 Viral disease (AIDS, Chicken pox, measles, influenza and common cold, mumps, Rabies, infective, hepatitis, polomyelitis, trachoma)
 - 7.2.5 Bacterial Disease
 - 7.2.6 Leprosy, pertusis, tetanus, gastro-enteritis
 - 7.2.7 Enteric fever, diphtheria, syphilis, gonorrhea

8. Medicine

- 8.1 History taking/physical examination
- 8.2 Causes, signs and symptoms, type, prevention, treatment, complication and investigation of:
 - 8.2.1 Deficiency diseases : Anemia, Protein Energy Malnutrition (PEM), Vitamin deficiency disease
 - 8.2.2 Digestive System
 - 8.2.2.1 Gastritis, peptic ulcer, cholecystitis
 - 8.2.2.2 Appendicitis
 - 8.2.2.3 Dysentery
 - 8.2.2.4 Gastroenteritis
 - 8.2.2.5 Hepato-splenomegaly
 - 8.2.3 Respiratory system
 - 8.2.3.1 Common cold
 - 8.2.3.2 Tonsillitis
 - 8.2.3.3 Pharyngitis
 - 8.2.3.4 Rhinitis
 - 8.2.3.5 Sinusitis
 - 8.2.3.6 Bronchitis
 - 8.2.3.7 Pheumothorax
 - 8.2.4 Cardiovascular System
 - 8.2.4.1 Hyper Tension
 - 8.2.4.2 Congestive Cardiac Failure (CCF)
 - 8.2.4.3 Rheumatic fever
 - 8.2.5 Genito Urinary System
 - 8.2.5.1 Nephritis
 - 8.2.5.2 Renal Colic
 - 8.2.5.3 Urinary Tract Infection (UTI)
 - 8.2.6 Endocrine System
 - 8.2.6.1 Diabetes
 - 8.2.6.2 Hypothyroidism
 - 8.2.6.3 Hyperthyroidism
 - 8.2.7 Nervous System
 - 8.2.7.1 CVA (Cerebro Vascular Accident)
 - 8.2.7.2 Convulsion
 - 8.2.7.3 Meningitis
 - 8.2.7.4 Epilepsy
 - 8.2.7.5 Unconsciousness

लोक सेवा आयोग
नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्सपेक्सन समूह, सहायक चौथो तह, अ.हे.व. लगायतका पदहरूको खुला र आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 8.2.8 Skin Problems
 - 8.2.8.1 Scabies
 - 8.2.8.2 Ringworm
 - 8.2.8.3 Impetigo
 - 8.2.8.4 Eczema
 - 8.2.8.5 Allergies

9. Surgery

- 9.1 Definition Clinical Features and appropriate treatment of:
 - 9.1.1 Boils, Carbuncles, Ulcer, Piles
 - 9.1.2 Wound, Burn and scales
 - 9.1.3 Fracture, Dislocation and sprain
 - 9.1.4 Head and spinal cord injuries
 - 9.1.5 Bleeding
 - 9.1.6 Foreign body in eye, ear, nose and throat
 - 9.1.7 Conjunctivitis, iritis, trachoma, cataract, stye. Otitis externa
 - 9.1.8 Common problem of teeth and mouth
 - 9.1.9 Acute abdominal problem
 - 9.1.10 Acute appendicitis
 - 9.1.11 Acute cholecystitis
 - 9.1.12 Instinal obstnection
 - 9.1.13 Hydrocele
 - 9.1.14 Hernia
 - 9.1.15 Tumor

10. Pharmacy and Pharmacology

- 10.1 Pharmacy
 - 10.1.1 Terminology used in pharmacy
 - 10.1.2 Simple pharmaceutical calculation according to Indian pharmacopoeia (IP) and British pharmacopoeia (BP) and formulatory
 - 10.1.3 Inventory management
 - 10.1.4 Dispensing
 - 10.1.5 Narcotic drugs management
 - 10.1.6 Banded drugs
- 10.2 Pharmacology
 - 10.2.1 Terms used in pharmacology
 - 10.2.2 Meaning and types of Antibiotic
 - 10.2.3 Action, use, dose, general side effects and contradiction of the drugs used in Digestive and Respiratory systems
 - 10.2.4 Condition
 - 10.2.4.1 Pain, Fever, Inflammation
 - 10.2.4.2 Locally used preparations
 - 10.2.4.3 Antihypertensive drugs
 - 10.2.4.4 Nutritional Supplementary Drugs
 - 10.2.4.5 Vaccines
 - 10.2.4.6 Hormones
 - 10.2.4.7 Oral rehydration therapy
 - 10.2.4.8 Parental solution

11. Health Culture and Communication

- 11.1 Changes, process and barrier of changes in community

लोक सेवा आयोग
नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्सपेक्सन समूह, सहायक चौथो तह, अ.हे.व. लगायतका पदहरूको खुला र आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 11.2 Traditional belief and health related taboos
- 11.3 Traditonal medicine practice in Nepal
- 11.4 Concept of family health
- 11.5 Health and disease spectrum
- 11.6 Health reporting and recording

12. Health Management

- 12.1 Health care system in Nepal
- 12.2 Job Description of Auxiliay health Worker (AHW) and Ausiliary Nurse Midwife (ANM)
- 12.3 Primary Health Care (PHC): definition and components
- 12.4 Job description of malaria inspector /Vector control Assistent / Malaria Assistent / Cold chain Assistent
- 12.5 Management of:
 - 12.5.1 Health posts, Clinics, Health Camps
 - 12.5.2 In service Training
 - 12.5.3 Inventory, Chart and Diagram
 - 12.5.4 Problem solving, Meeting, Leaves, Recording and reporting
 - 12.5.5 Supervision and monitoring

प्रथम पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिने छ ।

प्रथम पत्र (वस्तुगत)					
भाग	खण्ड	विषयबस्तु	परीक्षा प्रणाली	अङ्कभार	प्रश्न संख्या × अङ्क
I	(A)	सामान्य ज्ञान (General Awareness)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	३०	१५ प्रश्न × २ अङ्क = ३०
	(B)	सामान्य अभिक्षमता परीक्षण (General Aptitude Test)		२०	१० प्रश्न × २ अङ्क = २०
II	-	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based -knowledge)		५०	२५ प्रश्न × २ अङ्क = ५०

प्रथम पत्रको **भाग (Part II)** सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based - knowledge) को पाठ्यक्रमका एकाइबाट परीक्षामा यथासम्भव देहाय बमोजिम प्रश्नहरू सोधिने छ ।

पाठ्यक्रमका एकाइ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
प्रश्न संख्या	2	1	1	2	3	2	2	5	2	2	1	2